

Politiek pagina 2

De **klachtencommissie** Aanbesteden werd volledig genegeerd door de gemeente Zevenaar. De rechter fluit de opdrachtgever terug.

Economie pagina 4

Bouwend Nederland bindt de strijd aan met onnodig opgelegde **breek- en graafverboden** in de wintermaanden of bij evenementen.

Techniek pagina 6

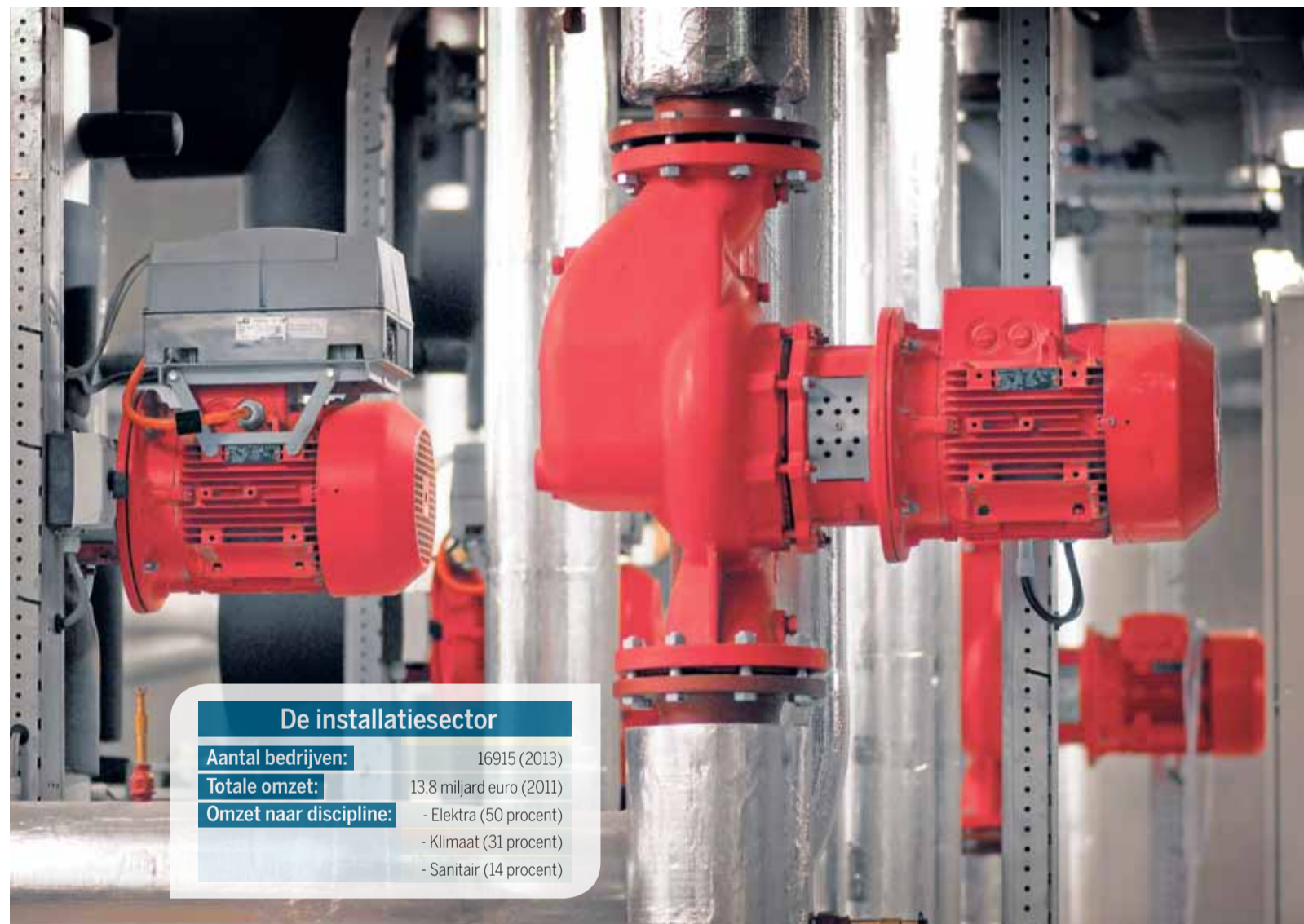
Het is nog te vroeg voor de 'all electric' woning. Totdat die techniek naar behoren werkt, is **passiefbouw** het toppunt van duurzaamheid.

Aanbesteden pagina 12

TNO en Gelderland zien mogelijkheden om **wegen** slim en duurzaam in te passen en na te denken over hergebruik.

Vrijdag 7 februari 2014 / Dagblad voor de bouw / nummer 24

105 Bouwberichten 4 Aanbestedingen

De installatiesector

Aantal bedrijven:	16915 (2013)
Totale omzet:	13,8 miljard euro (2011)
Omzet naar discipline:	- Elektra (50 procent)
	- Klimaat (31 procent)
	- Sanitair (14 procent)

Foto: Ton Borsboom; bron tabel: CBS/Uneto-VNI

INSTALLATEURS

MARKT

Installatiebranche staat voor jaar van stabilisatie

Industrie neemt voortouw in forse groei

Martjan Kuit

Den Haag - De installatiesector zal dit jaar na jaren van teruglopende omzetten stabiliseren. Bedrijven die hun geld verdienen in de woningbouw en gww, blijven krimpen. Dankzij projecten in de industrie blijft de branche als geheel echter op het omzetsniveau van vorig jaar, verwacht ABN Amro.

De installatiesector presteert de laatste jaren beter dan de bouwsector. Tussen 2009 en 2012 is de omzet van de installatiesector met 9,3 procent gedaald, blijkt uit cijfers van het Cen-

traal Bureau voor de Statistiek (CBS). Bouwbedrijven zagen hun inkomsten in dezelfde periode met liefst 18,2 procent afnemen. In de eerste elf maanden van 2013 werd het verschil iets kleiner. De installatiesector noteerde een daling van 4,4 procent, waar de bouw kromp met 5,5 procent.

Het verschil tussen bouwers en installateurs wordt met name veroorzaakt door de industrie, een sector die momenteel goed is voor 20 procent van de omzet van installatiebedrijven. Dit aandeel is sinds medio 2010 flink toegenomen. De rest van de omzet wordt vooral in de woning- en utiliteitsbouw behaald.

De installatiebranche lijkt echter nog niet uit het dal. De orderportefeuille van installatiebedrijven bedroeg in november vorig jaar 4,8 maanden, een

halve maand minder dan een half jaar eerder. In anderhalf jaar tijd nam de orderportefeuille met bijna twee maanden af. Desondanks zijn de bedrijven positiever geworden over hun omzetverwachting, blijkt uit de nieuwste Monitor Bouwketen van het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB).

Sector-update

De verwachtingen voor de branche zijn op de lange termijn positief. ABN Amro stelt in zijn sector-update dat de branche als geen ander kan profiteren van de verduurzaming van bestaande gebouwen en energieneutraal bouwen. Deze trend zal volgens de onderzoekers leiden tot een stijging van de vraag naar zonnepanelen, slimme meters en waterpompen. Voor partijen die gespecialiseerd zijn in utiliteits-

bouw, is de bank vooral te spreken over de opkomst van Energy service companies (Esco's), bedrijven die de aanleg en het onderhoud en beheer van de installaties van gebouwen overnemen. Mede dankzij dergelijke initiatieven zullen installateurs in de utiliteitsbouw wellicht sneller opveren dan bouwers in dezelfde deelmarkt. Voor bedrijven in de woningbouw is er sinds januari de Energiebespaarlening, die energiebesparende maatregelen in bestaande woningen moet stimuleren. ABN Amro verwacht dat installateurs in de woning- en grond-, weg- en waterbouw ook dit jaar omzet zullen verliezen. Dankzij groei in de utiliteitsbouw en met name de industrie zal de sector als geheel echter stabiliseren.

>PAGINA 3: 'NA DIT JAAR IS ER WAT GROEI MOGELIJK'

MARKT

Duivesteijn: Ik heb er alles uit gehaald

Thomas van Belzen

Den Haag - "Ik heb er alles eruit gehaald wat op dat moment mogelijk was." Zo blikt PvdA-senator Adri Duivesteijn in een interview met Cobouw terug op de veelbesproken decemberdeal met minister Blok.

Zat er meer in? Was dit het hoogst haalbare? "Dat weet je nooit", beschouwt Duivesteijn achteraf: "Ik ben ontevreden over het feit dat de verhuurdersheffing geen crisiswet is geworden. Het investeringsfonds dat er komt, is misschien nog niet zo groot, maar zal zeker gaan groeien. Voor mij scharnierde het op de komst van de wooncoöperatie van bewoners. Die werd toegezegd. Als ik zou tegenstemmen was alles weggeweest. Ook mijn ideaalbeeld. Ik koos voor de toekomst."

Duivesteijn dreigde half december vorig jaar tegen het woonakkoord te stemmen. Vooral de verhuurdersheffing van jaarlijks 1,7 miljard euro zat hem dwars. "Een domme, technocratische belastingmaatregel, die is bedacht tijdens een ruiltransactie tussen VVD en PvdA", oordeelt hij nog steeds.

De PvdA'er drong aan op andere maatregelen. Op een tijdelijk karakter van de verhuurdersheffing, op een investeringsfonds voor de steden en op een nieuwe woonvorm tussen koop en huur: de wooncoöperatie. Blok kwam met een tegenbod, opgenomen in een brief die volgens Duivesteijn "letterlijk en figuurlijk" is geschreven in de pauze van het bewuste debat.

In de brief belooft de minister de verhuurdersheffing na twee jaar te evalueren en de mogelijkheden van een investeringsfonds te onderzoeken. Bovendien kondigde Blok aan dat hij in 2014 met een wetsvoorstel komt over wooncoöperaties. Dat laatste gaf de doorslag: "Op dat moment had ik iets bereikt dat ik tot dat moment nog niet voor elkaar had gekregen", zegt Duivesteijn zes weken na die indrukwekkende dag.

Politiek analisten - niet allemaal - become commentarierden dat hij draaide. Duivesteijn trekt het zich niet aan. "Hoe macho kun je zijn? Als je in de eredivisie wilt meedoen, weet je dat je hoog spel speelt. Bovendien is de komst van de wooncoöperatie voor mij geen vrijblijvend verhaal. Voor mij is het juist essentieel. Ik pleit daar al jaren voor. Als dit gaat lukken is dit een fundamentele verandering van het stelsel en komen er miljarden vrij waarmee woningcorporaties weer kunnen investeren."

>PAGINA 9: 'WE MOETEN WONEN AAN DE MENSEN TERUGGEVEN'